

SPIS TREŚCI

Rozdział I

WYTWORZENIE SIĘ WIELONARODOWOŚCIOWEJ FEUDALNO-PAŃSZCZYŃIANEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (1454—1572)

	Str.
§ 1. Walka Kazimierza Jagiellończyka z papieństwem i episkopatem o suwerenność państwową	3
1. Próby centralizacji państwa — 2. Dwie drogi tworzenia się wielonarodowościowego państwa polskiego.	
§ 2. Rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w w. XVI i wzmoczenie wyzysku i ucisku chłopów	9
1. Powstanie szlacheckiego folwarku pańszczyźnianego — 2. Rola i rozwój pańszczyzny — 3. Formy oporu chłopskiego — 4. Wzrost poddaństwa osobistego chłopów — 5. Rozwój folwarków w związku ze zwiększeniem się eksportu zboża za granicę — 6. Położenie chłopów w różnych rodzajach własności ziemskiej.	
§ 3. Rozwój handlu, przemysłu, górnictwa	18
1. Handel miast polskich — 2. Rzemiosło miejskie — 3. Górnictwo i hutnictwo — 4. Przełom w życiu miast.	
§ 4. Walka szlachty z możnowładztwem	24
1. Podłoże walki szlachty z możnowładztwem — 2. Etapy walki szlachty o udział w rządach — 3. Ustrój sejmu — 4. Szlachecki program egzekucji dóbr i praw — 5. Walka szlachty o hegemonię w państwie.	
§ 5. Reformacja w Polsce i jej rola w walce o naprawę Rzeczypospolitej	30
1. Reformacja w Europie a w Polsce — 2. Luteranizm i kalwinizm — 3. Reformacja w Polsce — 4. Sekularyzacja Prus. — 5. Kalwinizm i jego rola w walce szlachty o hegemonię — 6. Walka z jurysdykcją biskupią i o kościół narodowy — 7. Egzekucyjny sejm piotrkowski 1562/1563 — 8. Początki reakcji katolickiej — 9. Arianie — lewe skrzydło polskiej reformacji.	
§ 6. Utworzenie się wielonarodowościowego państwa polskiego	38
1. Terytorium narodowe polskie w w. XV i XVI — 2. Udział Polski w wojnach litewsko-moskiewskich i kapitulacja wobec Habsburgów — 3. Unia lubelska.	
§ 7. Złoty wiek kultury polskiej	46
1. Humanizm i Odrodzenie — 2. Oświata i nauka — 3. Rozkwit literatury polskiej.	

Rozdział II

RZECZYPOSPOLITA POLSKA W OKRESIE WYTWARZAJĄCEJ SIĘ PRZEWAGI OLIGARCHII MAGNACKIEJ I EKSPANSJI NA WSCHÓD

§ 1. Utrwalenie się dyktatury szlachty	53
1. Pierwsza elekcja — 2. Powołanie Stefana Batorego na tron polski — 3. Stopniowy wzrost znaczenia magnaterii — 4. Elekcja Zygmunta Wazy — 5. Rokosz Zebrzydowskiego i jego następstwa.	

- § 2. **Wzrost latyfundiów magnackich** 61
 1. Powstanie latyfundiów — 2. Wzmoczenie ucisku chłopów i za-
 ostrzenie się walk klasowych — 3. Walka chłopów z wyzys-
 kiem feudalnym w dobrach królewskich — 4. Chłop ukraiński
 w walce z latyfundystami — 5. Magnateria wobec Kozaczyny —
 6. Pierwsze powstania kozackie — 7. Odbicie w rozwoju miast
 wzrostu wyzysku feudalnego na wsi i klasowej polityki
 szlachty.
- § 3. **Zaborcza polityka magnaterii polskiej na wschodzie** 72
 1. Wojny Batorego o Inflanty — 2. Wznowienie planów podbo-
 ju Rosji w połowie XVII w. — 3. Interwencyjna wojna Polski
 z Rosją — 4. Rosyjski ruch narodowy przeciwko interwentom.
- § 4. **Włączenie się Polski do obozu reakcji katolickiej** 79
 1. Obóz reakcji katolickiej w Polsce a wojny szwedzkie —
 2. Zabiegi papieskie mające na względzie interesy Habsburgów
 (Polska a Turcja).
- § 5. **Załamanie się kultury i oświaty** 83
 1. Jezuici i ich rola w Polsce — 2. Walka z reformacją —
 3. Wsteczna rola polityczna jezuitów — 4. Załamanie się kul-
 tury.

Rozdział III

ROZKŁAD FEUDALNEJ RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ

- § 1. **Narodowo-wyzwoleńcza walka Ukrainy pod wodzą Chmielni-
 ckiego. Ruchy chłopskie na ziemiach polskich** 87
 1. Powstanie Chmielnickiego — 2. Połączenie Ukrainy z Ro-
 sją — 3. Powstanie Kostki Napierskiego.
- § 2. **Walka narodu polskiego z najazdem szwedzkim** 91
 1. Najazd Szwedów, zdrada magnaterii — 2. Patriotyzm
 mas i walka narodowo-wyzwoleńcza przeciwko Szwedom.
- § 3. **Kryzys gospodarki pańszczyźnianej. Upadek miast** 95
 1. Dalszy wzrost wyzysku i ucisku chłopów pańszczyźnia-
 nych — 2. Obniżenie kultury rolnej, spadek produkcji — 3. Gło-
 sy protestu pisarzy XVII wieku — 4. Ruina miast.
- § 4. **Zwycięstwo reakcji katolickiej** 99
 1. Rola kleru i jego wpływ na szlachtę — 2. Wygnanie arian —
 3. Prześladowania prawosławia na Ukrainie i Białorusi.
- § 5. **Magnateria polska — narzędziem polityki habsbursko-papie-
 skiej** 102
 1. Wpływy papiesko-habsburskie na politykę polską — 2. Spra-
 wa reformy elekcji i rokosz Lubomirskiego — 3. Klęska elek-
 cyjna Francji. Michał Korybut — 4. Wojna z Turcją i Ukrai-
 ną — 5. Próby samodzielnej polityki króla Jana III —
 6. W obozie habsbursko-papieskim — 7. Dalsza wojna polsko-
 turecka i pokój karłowicki — 8. August II Sas na tronie pol-
 skim.
- § 6. **Polska pod władzą oligarchii magnackiej** 108
 1. Latyfundia magnackie „państwemkami“ feudalnymi — 2. Na-
 drodze zdrady narodowej — 3. Rozkład organizacji państwo-
 wej — 4. Zanikanie władz centralnych. Rządy sejmikowe —
 5. Bezkarność przestępstw. Gwałty magnatów — 6. Liberum
 veto — 7. Zaostrzenie się walki klasowej chłopów — 8. Anty-
 miejska polityka szlachty — 9. Początki czynszowania chło-
 pów przez wielką własność.

§ 7. Polska nierządem stoi	Str. 119
1. Wojna północna — 2. Nowy najazd Szwedów na Polskę. Utworzenie królestwa pruskiego — 3. Zakończenie wojny północnej — 4. August III królem polskim.	
§ 8. Upadek kulturalny Polski w epoce saskiej	124
1. Rozsadniki ciemnoty — 2. W sieci czarów i zabobonów — 3. Głosy krytyki i żądania reformy.	

Rozdział IV

TWORZENIE SIĘ POCZĄTKÓW UKŁADU KAPITALISTYCZNEGO W POLSCE W DRUGIEJ POŁOWIE XVIII W. I UPADEK FEUDALNEJ RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ

§ 1. Próby reform politycznych i I rozbiór	128
1. Podłoże walki o reformę państwa — 2. Walka o władzę w Rzeczypospolitej w r. 1764 i reformy sejmu konwokacyjnego — 3. Elekcja Stanisława Augusta i dalsze próby reform — 4. Reakcja konserwatywna. Sejm 1767/1768 r. — 5. Konfederacja barska — 6. Koliszczyzna i ruchy chłopskie w Rzeczypospolitej — 7. Pierwszy rozbiór i sejm 1773—1775.	
§ 2. Gospodarcze i kulturalne ożywienie w latach 1773—1788	138
1. Przemiany w gospodarce rolnej i walka klasowa chłopów — 2. Manufaktury — 3. Handel i operacje finansowe; rozwój Warszawy — 4. Rzeczpospolita w okresie Rady Nieustającej — 5. Zbiór praw Andrzeja Zamojskiego — 6. Ideologia obozu postępu — 7. Warszawa ośrodkiem życia kulturalnego — 8. Główne problemy postępowej ideologii — 9. Reforma szkolnictwa.	
§ 3. Obóz postępu w walce o reformy państwowe i utrzymanie niepodległości	157
1. Początki Sejmu Czteroletniego — 2. Reformy wojskowe, skarbowe i polityczne — 3. Sprawa miejska i rola mieszczańskiej Warszawy — 4. Konstytucja 3 maja i dalsze reformy — 5. Ogólna charakterystyka Konstytucji 3 maja — 6. Targowica i II rozbiór.	
§ 4. Powstanie kościuszkowskie	169
1. Przygotowania do powstania — 2. Wybuch powstania i pierwsze walki — 3. Insurekcja warszawska.	